

Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtárak és Levéltárak Kollégiuma pályázata Konferenciák, rendezvények, szakmai tapasztalatcserék, műhelybeszélgetések rendezése (altéma kódszáma: 208104/00080), az „Egy a múltunk, őrizzük egy azonképp a jövőnek! – Egyházi és határon túli magyar levéltárosok X. mesterkurzusa” című pályázatának megvalósításáról

2023. november 21–23. között Budapest Főváros Levéltára szervezésében tizedik alkalommal került sor az egyházi és határon túli magyar levéltárosok szakmai továbbképzésére. A képzésen 25 közgyűjteményi munkatárs vett részt: 9 levéltáros a magyarországi egyházi levéltárakból, illetve a Fradi Múzeumból, 7 kolléga Szerbia, 4 Románia, 5 kolléga pedig Szlovákia levéltáraiból, illetve a Kelet-Szlovákiai Múzeumból érkezett. Öt kolléga első alkalommal jelentkezett a kurzusra. A háborús helyzet miatt az Ukrajnából meghívott levéltárosok végül nem kapták meg az engedélyt az utazáshoz, így sajnos nem tudtak részt venni a rendezvényen.

A korábbi évekhez hasonlóan a képzésen elméleti (előadások) és gyakorlati foglalkozások váltották egymást. Ebben az évben a nagyobb részt az előadások tették ki. A nyitó előadást Fehér Csaba tartotta: összefoglalta az **elmúlt 10 év eseményeit**, a kurzusok tematikáját, az oktatásokon szerzett tapasztalatokat. (Összefoglalója a Levéltári Szemle 2023. 3. számában írásban is megjelent „*Egy a múltunk – őrizzük egyazonképp a jövőnek! Tízéves az egyházi és határon túli levéltárosok mesterkurzusa*” címen 49–63. p.) további előadások az első és a harmadik napon hangzottak el, és a digitalizálás, az online felületek használata (pl. családfakutatás terén) és a mesterséges intelligencia köré csoportosultak. Kenyeres István a Budapest egyesítésének 150. évfordulója alkalmából a Fővárosi Önkormányzat támogatásával teljesen megújult **Budapest Időgép 2.0** alkalmazást mutatta be. Kiemelte a fejlesztés legfontosabb eredményeit: pl. minden adat ezentúl egy felületen jelenik meg; az új térképes felület önmagában is 3D-ben jelenik meg; az alkalmazást mobiltelefonokra is optimalizálták; a vektorizált térképek eredeti példányain kiemelt középületek, templomok, iskolák stb. automatikusan 3D-ben kerültek kiemelésre, így a város képének változása követhető. Az ebédelőtti utolsó előadó, Sarusi Kiss Béla az **adatbázisépítésről, az adatbázisok használatáról** tartotta előadását, ami nélkül az említett informatikai fejlesztések nem jöhettek volna létre.

Délutáni előadónk Biszak Sándor, az Arcanum Adatbázis Kft ügyvezető igazgatója **az Arcanum új fejlesztéseiről, tartalmakról és a mesterséges intelligencia alkalmazásáról** beszélt.

Az elméleti előadások a harmadik napon folytatódtak. Németh Ágnes a Budapest Főváros Levéltárába bekerül **FŐFOTÓ** gyűjtemény rendszerezése és nyilvánossá tétele kapcsán felmerült állományvédelmi, levéltártani (pl. rendezés alapelvei) kérdéseket érintette. **Ternováczt Bálint az Átló és a BFL közös adatvizualizációs projektjeit** mutatta be, kitérve az ELTE Eötvös József Collegium Történész műhelyének a projektekbe való bekapcsolására. Ezután következett Lukács Anikó előadása a **Családtörténet és a magániratgyűjtés** témában. A „levéltári fordulat”-ból kiindulva – a levéltár a magánszemély élete során keletkezett iratainak az őrzőhelye is – áttekintette a magániratgyűjtés forrásait,

egyes állomásait, az iratátadók motivációit, a mit gyűjtünk és mit nem problematikáját, a közzététel kérdéseit stb., mindezt példákon szemléltetve.

A következő előadás nagyon népszerű témával, a **családfakutatással**, annak lehetőségeivel foglalkozott és bemutatta a 2023-ban indult, hiánypótlónak mondható, a széles nagyközönségnek szóló genealógiai magazint, a Családfát.

A záró előadást Hegedűs István tartotta a **mesterséges intelligencia alkalmazásáról az 1828-os összeírás és a szovjet fogolytörzslapok feldolgozása során**. Elemezte, hogy milyen eredményeket értek el, eközben milyen tapasztalatokat gyűjtöttek. Előadása végén összefoglalta a legfontosabb tanulságokat. Megállapította, hogy a jövőben az eddigi tapasztalatokra és készségekre is szükség lesz, de alkalmazkodóképesnek kell lenni. A jövő egyértelműen digitális, és ha a szakma nem alkalmazkodik az állandó változásokhoz, akkor az egyébként elkerülhetetlen kockázatok mellett más veszélyekkel is szembe kell majd néznünk.

Kiscsoportos gyakorlati foglalkozások

A második nap három modult terveztünk, a következő tematikával: 1. Levéltári digitalizálás – technikai bemutató, (új) eszközök programok, a digitalizált felvételek használatának lehetőségei; Restaurálás, konzerválás (Állományvédelem) 2. Levéltár-pedagógia – Neumann120 (Neumann János születésének 120. évfordulója alkalmából kidolgozott program); 3. Kommunikáció, közönségkapcsolatok – ügyfél- és kutatószolgálat, szakkönyvtár, rendezvények, online felületek (újdonságok, statisztika). A kiscsoportos foglalkozások lehetőséget adtak arra, hogy a résztvevőket minél aktívabban vonjuk be a képzésbe.

A mesterkurzus résztvevőit – a tájékozódás megkönnyítése érdekében színek szerint – három csoportba osztottuk, akik felváltva vettek részt három kiscsoportos foglalkozáson.

KÉK CSOPORT

PhDr. Margita Bandoľová, (Restaurálás) – Tóketerebesi Levéltár

Ing. Eva Jergová (Restaurálás) – Rozsnyói Levéltár

Anikó Bajuszová (digitalizálás) – Kassai Állami Levéltár

Bányászová Katarina (digitalizálás) – Szlovák Nemzeti Levéltár Betléri Múzeuma

Ambrus Orsolya (digitalizálás) – Kelet-szlovákiai Múzeum, Kassa

Szügyi Ferenc (digitalizálás) – Zentai Történelmi Levéltár

Fodor István (digitalizálás) – Zentai Történelmi Levéltár

Mirák Katalin (digitalizálás) – Evangélikus Országos Levéltár

PIROS CSOPORT

Jakab Klára Baranyai Református Egyházmegye Levéltára

Belyus Beáta – Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Levéltára

Jonica Xénia – Erdélyi Ferences Rendtartomány Levéltára

Molnár Lehel – Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára

Mészáros Zoltán – Szabadkai Történelmi Levéltár

Csermelyi József Evangélikus Országos Levéltár

Ulakcsai Zoltán Evangélikus Országos Levéltár
Siptár Dániel – Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára
Boda Attila – Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára

ZÖLD CSOPORT

Kartag Sarolta – Vajdasági Levéltár
Visnja Nikolic – Vajdasági Levéltár
Gere Anikó – Zentai Történelmi Levéltár
Sasin Szuzanna – Zentai Történelmi Levéltár
Tóth Levente Erdélyi Református Egyházkerület Levéltára, Kolozsvár
Berekméri Róbert – Református Gyűjtőlevéltár, Marosvásárhely
Vincze József – Fradi Múzeum
Tobak Csaba – Fradi Múzeum

A résztvevők számára ez évben is szerveztünk kiegészítő programokat. Az első nap V. László Zsófia kurátor vezetésével az érdeklődők megtekinthették a Budapest – a város és hídjai című kiállítást. A második nap délutánján meglátogattuk Magyarország vezető tartalomszolgáltatója, az Arcanum Adatbázis Kft. telephelyét.

A mesterkurzus zárásaként a résztvevők ebben az évben is kitöltötték az elégedettségi kérdőíveket. Válaszaik alapján fogjuk kidolgozni a következő évi kurzus témaköreit. A résztvevők számára emlékezetessé akartuk tenni a 10. alkalmat, ezért „Iskolai értesítő” állítottunk össze, amelyben évenként felsoroltuk a tematikát, a résztvevők névsorát és csatoltuk évenként készített csoportfényképet.

A háromnapos rendezvény fő célja, hogy a határon túli és egyházi levéltári dolgozók, szakemberek a már meglévő szakmai tudásukat elmélyítsék, emellé új ismereteket és készségeket szerezzenek, amelyet fel tudnak használni munkájukhoz. Emellett nagyon fontos, hogy elmondják és kicseréljék tapasztalataikat. A Kárpát-medencében őrzött magyar vonatkozású iratanyag további megóvásához, feltárásához is hozzá szeretnénk járulni azzal, hogy közvetítjük a határon túli és egyházi levéltáros kollégák felé azon új, innovatív lehetőségeket, amelyekkel intézményünk találkozik a nemzetközi együttműködéseink során. Fontosnak tartjuk, hogy az a tudásbázis, amellyel Budapest Főváros Levéltára rendelkezik, ne csupán az intézmény falai között legyen ismert, hanem hasznosítani tudja minden határokon belül és határokon túl élő és dolgozó levéltáros.

A képzésen részt vett kollégák névsora

	Résztvevő neve	Intézmény
1.	Ambrus Orsolya	Kelet-Szlovákiai Múzeum Kassa
2.	Bajusz Anikó	Kassai Állami Levéltár
3.	Bandoľová Margita	Tőketerebesi Levéltár
4.	Bányászová Katarina	Szlovák Nemzeti Levéltár Betléri Múzeuma
5.	Belyus Beáta	Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség Levéltára
6.	Berekméri Árpád	Református Gyűjtőlevéltár, Marosvásárhely
7.	Boda Attila	Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára
8.	Csermelyi József	Evangélikus Országos Levéltár
9.	Fodor István	Zentai Történelmi Levéltár
10.	Gere Anikó	Zentai Történelmi Levéltár
11.	Jakab Klára	Baranyai Református Egyházmegye Levéltár
12.	Jergova Éva	Rozsnyói Levéltár
13.	Jonica Xénia	Erdélyi Ferences Levéltár
14.	Mészáros Zoltán	Szabadkai Történelmi Levéltár
15.	Miladinov Kartag Sarolta	Vajdasági Levéltár (Újvidék)
16.	Mirák Katalin	Evangélikus Országos Levéltár
17.	Molnár Lehel	Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltára (Kolozsvár)
18.	Sasin Szuzanna	Zentai Történelmi Levéltár
19.	Siptár Dániel	Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára
20.	Szűgyi Ferenc	Zentai Történelmi Levéltár
21.	Tobak Csaba	Fradi Múzeum
22.	Tóth Levente	Erdélyi Református Egyházkerület Levéltára, Kolozsvár
23.	Ulakcsai Zoltán	Evangélikus Országos Levéltár
24.	Vincze József	Fradi Múzeum (Budapest)
25.	Višnja Nikolić	Vajdasági Levéltár (Újvidék)

KÉPZÉSI PROGRAM		
Dátum	Időpont	Foglalkozás
2023. november 21.	09:30–10:00	Regisztráció
	10:00–10:20	Ünnepélyes megnyitó (Gárdonyi Albert terem) A résztvevőket köszönti: Dr. Kenyeres István főigazgató, Budapest Főváros Levéltára Szóllás Péter főosztályvezető, KIM CSOPORTFOTÓ
	10:20–10:45	Visszatekintés a mesterkurzusra (Fehér Csaba)
	10:45–11:45	Budapest Időgép (Kenyeres István)
	11:45–13:00	Adatbázisépítés, adatbázisok használata (Sarusi Kiss Béla)
	13.00–14.00	Ebéd a levéltár büféjében
	14.00–15.30	Típppek, trükkök az Arcanum használatához, új fejlesztések és a mesterséges intelligencia alkalmazása (Biszak Sándor)
	15.30–16.30	Tárlatvezetés a Budapest – a város és hídjai c. kiállításon (László Zsófia)
	16.30–18.00	A szállás elfoglalása
	18.00–20.00	Közös Vacsora (Gárdonyi terem)
2023. november 22.	07 órától	Reggeli a szállodában
	08.30 – 10.00	Levéltári digitalizálás – technikai bemutató, (új) eszközök programok, Restaurálás, konzerválás Sallai Katalin, Szabó Mónika, Tóth Róbert, Györfly Szabolcs (Állományvédelem)
	10.00–11.30	Levéltár-pedagógia – Neumann120 (Rácz Attila, Mautner Zoltán) III. emelet
	11.30–12.15	Ebéd
	12.15–13.45	Kommunikáció, közönségkapcsolatok - ügyfél- és kutatószolgálat, szakkönyvtár, rendezvények, online felületek Fehér Csaba, Ternováczi Bálint, Garami Erika) V. emelet
	14.00	Indulás az Arcanum telephelyére
	18:00–19:00	Vacsora
2023. november 23.	07.00-tól	Reggeli a szállodában
	09:00–09:30	Fotók rendszerezése és nyilvánossá tételük – Németh Ágnes
	09.30–10:00	Az atlo.com új fejlesztései (Ternováczi Bálint)

	10.00–10.30	Családtörténet, magániratgyűjtés (Lukács Anikó)
	10.30–11.00	Családfakutatás lehetőségei (Kolléga-Tarsoly István)
	11.00–11.30	A mesterséges intelligencia alkalmazása az 1828-os összeírás és a szovjet fogolytörzslapok feldolgozása során (Hegedűs István)
	11:45–12:15	A rendezvény zárása (Gárdonyi Albert terem)
	12:15–13:00	Ebéd

A rendezvényről készült fotók

A továbbképzésről készült beszámoló megtekinthető Budapest Főváros Levéltára honlapján, valamint a Hungaricana közös közgyűjteményi portálon:

<https://bparchiv.hu/kozerdeku-adatok-altalanos-kozzeteteli-lista/>

<http://hungaricana.hu/hu/nka-palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2024. március 18.

Fazekasné dr. Toma Katalin s.k.
tudományos titkár, projektfelelős